

Komponisten og Den Problematiske Offentligheten

I lang tid har det eksistert et problematisk forhold mellom kunstneren og offentligheten. Kunstneren som smertelig har mistet sin historiske plass i det borgelige samfunn er i konstant konflikt med offentlighetens forvalter, journalisten. Enkelte kunstnere har tatt konsekvensen av denne konflikten og brutt all kontakt til den offentligheten som går gjennom journalisten, andre har gjort det motsatte ved å fremtre på en slik måte de vet journalisten elsker. Kjernen i konflikten er som oftest hvordan kunstverket og kunstneren selv skal fremstilles i offentligheten. Kunstneren har sin oppfattning om hvordan han eller hun vil fremtre med sitt verk, mens offentlighetens budbringer, journalisten, på sin side har sin profesjons forestillinger og regler om hvordan kunstneren og kunstverket skal fremtre for at offentligheten skal finne det interessant å vie det oppmerksomhet. Begge ønsker å styre innholdet i bildet som formidles, og det ender ofte i en vanskelig dragkamp om hvor fokus skal ligge i formidlingen og hva som skal formidles. Kunstneren føler seg forenklet og banalisert, konfrontert med uforberedte, banale og poengløse spørsmål. Formidleren frustreres over at kunstneren ikke forstår mediets regler og begrensninger, at man f.eks ikke kan snakke i radio like lenge og komplisert som man snakker til kolleger.

Komponister er i alt dette en typisk gruppe kunstnere som fortviles over sin plass eller kanskje manglende plass i offentligheten. Komponister har i mange år sutret over manglende oppmerksomhet og feil type oppmerksomhet. Det dreier seg om at komponistene mener at det er alt for lite samtidsmusikk i radio og TV. Musikken spilles for sjelden og for lite. Det dreier seg også om at den nye musikken ikke blir omtalt og vurdert av kritikere i tilstrekkelig grad. Og det dreier seg om at komponister som andre kunstnere ofte blir fremstilt på andre premisser enn de selv ønsker når de fremtrer i mediene. Det er i det hele tatt for lite og det lille som er , er feil.

Ettersom jeg er komponist selv kjenner jeg godt til denne klage, og jeg har bidratt i koret mange ganger, noe jeg sikkert fra tid til annen også vil fortsette med. For den nye kunstmusikken er fremdeles den kunstformen, kanskje sammen med moderne lyrikk og dans som har mest problemer med resepsjonen i samfunnet. Men samtidig har den kjetterske tanke slått ned i meg at kanskje noe av problemene mellom komponister og offentlighet ligger hos komponistene selv. Og da mener jeg ikke at problemet ligger i den musikken vi skriver, men snarere vår forståelse av og holdning til offentligheten. Under et seminar Norsk Komponistforening arrangerte i januar formulerte jeg noen retoriske poenger om dette.

Min første påstand er at det har vært et slags tabuområde å diskutere kollegers musikk i offentligheten blant norske komponister, og at denne lammende tausheten har skapt et vakuum rundt den nye kunstmusikken i Norge. Jeg tror at en pågående diskusjon mellom kolleger utenfor de lukkede rom ville skape ringvirkninger for meningsdannelse om musikken og dens idéinnhold som vi savner i dag. Men hvorfor denne tausheten? Om det ikke direkte har vært uttalt kan man tenke seg at noe kan dreie seg om en slags gammelmodig forestilling om en kollegial ånd, at man er illojal når man diskuterer eller kritiserer kolleger. Det har til og med vært nevnt at en eller annen paragraf i Komponistforeningens statutter ymter om at man kan ekskludere om man kommer med ukollegiale ytringer. Komponister jeg har snakket med har pekt på at det norske komponistmiljøet i mange år har vært et lite og sårbart miljø hvor man har måttet holde sammen fordi man har hatt en ytre «fiende», et samfunn som har vært inngrodd skeptisk til den nye musikken. Å bedrive kritikk av hverandre ville ha vært å gi motstanderen argumenter mot en felles sak. Andre komponister har igjen snakket om at komponistene i Norge har bodd så spredt og man har truffet hverandre så sjelden at man ikke har kunnet føre noen meningsfylt dialog. Det interessante med disse forklaringene er at de stemmer, bare ikke nå lenger. Det er i dag et stort miljø av norske komponister i antall , og flere bor sentralt i de store byene (det finnes f.eks en oppgang i en bygård på Grunerløkka i Oslo som huser ikke mindre enn tre komponister). Som en følge av økningen og den bedrede utdannelsen har det også blitt flere grupperinger som fungerer som faglige miljøer på ulike måter sammen f.eks Bergen Komponistgruppe, Trondheims Komponistgruppe, Parergon, Pling Plong, Ny Musikk's Komponistgruppe osv.

Det er nettopp i denne ekspansive situasjonen at den historiske stillheten kan brytes blant norske komponister og man kan ta et oppgjør med gamle holdninger. For det er fremdeles et

problem i Norge blant mange kunstnere og ikke bare komponister at man mangler en kontinuerlig tradisjon for å diskutere kunsten offentlig. Kritikkk gitt av kolleger av egen musikk blir deprimerende ofte sett på som et angrep på person og ikke et forsøk på å forstå et verk. Dette kan naturligvis igjen ha med at kritikkkens avsender selv ikke er i stand til å skille verk og person. Jeg tror at norske kunstnere generelt og komponister spesielt mangler den intellektuelle tradisjon og kultur som anser at det å gi og motta kritikkk av egne verk eller rett og slett diskutere dem, beriker både oss selv som kunstnere men også offentligheten. Komponister er jo ikke bare «åndspersoner», kunstnere og håndverker men også intellektuelle. Komponering er emosjonell og intuitiv syssel men også en refleksjon over et materiale, dets formgivende og meningsdannende egenskaper i tid og klang. Og dette materiale og disse former og denne meningen henger sammen med tilsvarende i andre kunstgenrer og vitenskapelige disipliner. Det å reflektere over dette med andre, og gjerne kolleger i et offentlig rom gir oss en nødvendig stimulans. Det gir også offentligheten et innblikk i den verden av vurderinger, refleksjon og intuisjon som ligger bak et verk.

Som det er i dag så eksisterer ikke denne offentlige dialogen. Men hvordan kan vi komponister kreve at journalister og andre gidder å bruke tid på trengte gjennom, og formidle fra et miljø som er stumt som en østers? Et miljø hvor ingenting av den faglig eller estetisk diskusjon foregår blant tre eller færre i lukkede rom. Jeg vet at det er mange som mener at det er andre som skal gjøre denne pratejobben for komponistene. Det er musikkviternes eller journalistenes oppgave å «oversette» og begrepsdanne det komponistene gjør. Jeg er ikke så sikker på at dette er en fruktbar strategi lenger. Det er i hvertfall ikke en strategi som har fått norske komponister i senteret for offentlighetens interesse frem til nå. Ikke det at jeg tror at om det settes i gang en diskusjon mellom komponister, så vil alle strømme til. Men jeg er av den oppfatning at når en fruktbar og meningsfylt dialog og kritikkk mellom kolleger og gjerne andre også, har foregått en stund vil mange mennesker som leser moderne litteratur, ser moderne teaterforestillinger, danseforestillinger filmer men i dag ikke hører på moderne kunstmusikk oppfatte at det finnes parallelliteter mellom de andre kunstformene og musikken. Jeg tror at formidler og journalister også vil få en lettere vei inn i et komplisert univers om det eksisterer en åpen dialog mellom komponistene. Det finnes i dag noen få fora, hvorav NRK P2 og tidsskriftet Parergon er blant de hvor en slik dialog er mulig. Og selv i NRK P2 støter man på skjær i sjøen. Et av de store skjærene er hva som skal bli formidlet. Slik offentligheten ser ut nå er det person og emosjon som vinner over fenomen og refleksjon. Komponister vil ofte i møte med formidleren prøve å få frem innholdet og refleksjonen i musikken, mens formidleren ofte vil fokusere på følelsen i musikken og personen bak musikken. I enkelte medier, som f.eks. TV, kan det «anti-reflekterende» være så sterkt at komponister kanskje bør holde seg unna. Mens i radio, aviser og tidsskrifter er det fremdeles mulig at komponister ved å endre strategier og holdninger kan erobre nye rom for en dialog mellom seg og offentligheten.